

GRUPETKRYESORETËFJALISË

KRYEFJALADHEKALLËZUESI

Fjalta, ngapikëpamjastrukturore, përbëhetngadygrupe: ngagrupiemërdhengagrupifoljor, tëcilat i shënojmëGE dheGF. P.sh.:

(GE) *Autobusi i turistëve / (GF)kishtendaluartehyrja e hotelit.*

Secilingagrupet e mësipërmekanjëqendërorganizuese:

grupiemërorkaemrinautobusiqëkryenfunksioninekryefjalës,
kursegrupifoljorkafoljenkishteqëndruarnëfunsionitëkallëzuesit. Kryefjaladhekallëzuesijanëgjymt
yrëkryesoretëfjalisëdhefjaltaqë i përmbanquhetdykryegjymtyrëshe. Tëgjithagjymtyrët e
tjeraqëlidhen me to, quhengjymtyrëtëdyta.

Marrëdhënietqëvendosen midis kryefjalësdhekallëzuesit, janëmarrëdhëniekallëzuesore
(predikative) dhelidhja midis tyreështëkallëzuesore.

Kurfjaltaipërbëhetvetëmprej kryefjalësdhekallëzuesit: *Zogufuturoi*, është e pazgjeruar;
kurkaedhegjymtyrëtëtjërataqëzgjerojnë GE dhe GF, atëherëquhet e zgjeruar: *Zogui*
tremburfuturoinëpyll.

➤ **Kryefjala**

Kryefjalaështëgjymtyrakryesore e fjalisëqëhynëmarrëdhënie e lidhjekallëzuesore me
kallëzuesin, nërasën e mërore pa parafjalë. Ajoshprehetkryesisht me emër, poredhe me përemër,
me numërorose me çdopjesëtëligjëratëstëemërzuar, sidhe me njëtoqfjalësh. Gjendet me pyetjen:
kush? cili? cila? cilët? cilat?

I.E shprehur me emër(tëshquar, tëpashquar, tëpërgjithshëm, tëpërveçëm, abstrakt, konkret,
përmbledhës, tëlëndës):

(1) Vjollcambuloifytyrën me duar. (2) Kishterënënata. (3) Djemuriaishinmbledhurnëmestëfshatit.
(4) Djathikishteshijeshumëtëmire.

-Me emërtëpashquar: (5) M'uduk se do tëbinte**borë**. (6) Kyështëqytetkus'kandodhur**rasje**. (7)
Djalit i hahet**bukë**. (8) NërrugënFortuzinukfryntee**rë**. (9) Kërkoitëmbahej**qetësi**. (10)
Vallë, fantazmaishfaqënpërparasyve?

II. E shprehur me përemër:

Ashtusiemrat, edhepëremratmundtëjenëkryefjalë, me përjashtimtëpëremravepronorëdhepëremravedëftorë (i/e këtillë, i/e atillë, i/e tillë), tëcilëtsikryefjalëpërdorentëemërzuar.

-Përemrivetorpërdoretsikryefjalënëtëtriavetat.

- (1) Unës'jamngaata. (2) Tinarecitovenjëpoezimjafttëbukur.(3) Ai e vështroi me ëmbëlsi.
- (4) Neishimmësuar me këtëgjë.

- Përemratdëftorëky.aiqëtregojnësende e frymorë, afëroselarg, nëtëdyjagjinitëdhenëtdynumrat.

- (1) Kjo e dëshpëronteshumëdjalin e vogël. (2) Këtoishinudhëtimetëpaharrueshme. (3) Njëngaataishtedheai. (4) Ata qëpovininndaluanjëçast.

-Përemratpyetëskush, cili (cila, cilët, cilat), ç', çfarë, sa:

- (1) Kushvjennga Tirana? (2) Cilaështëmë e mirë? (3) Ç'kandodhur? (4) Çfarëkishtengjarëvallë?
- (5) Saerdhën me autobusin e linjës? (6) Nukpatikohëtëpyeste se kush e bërikëtë.

-Përemratlidhorëpërdorensikryefjalënëfjalitë e nënrenditura:

- (1) Meskësajheshtjeje u dëgjuakënga e vajtueshme e hutitqëishtefshehurdikustrehëve. (2) MitroKarapataqi, i cilinëpushimin e pjesëssëparëtëshfaqjes u quajtngashokuZylo nihilist, ran ë mendime. (3) Kush (aiqë)dotëdiskutojë, le tëflasë.

-Përemrat e pacaktuarkush, dikush, sekush, ndokush,gjithçka, një, njëri, ndonjëri, secili, kushdo, cilido, tjetërkush, askush, asnjerietj.

- (1) Përsërinuk u përgjigjkush. (2) Dikushtrokitinëderë. (3) Mënë fund, folinjëra. (4) Tëgjithë u kënaqëngashfaqja. (5) Njëqës'punonnukmundtëshkojëpërpara.

III. E shprehur me numëror:

- (1) Dymungojnë sot, tremungonindje. (2) Tëgjashtëishinmbledhur e popritnin. (3) Qëtëtriandieninnjëgëzimtëmadh.

IV. E shprehur me pjesëtjetërätëligjëratëstëemërzuar:

a) mbiemratemërzuar:(1) E rejanukpërparonaqlehtë. (2) E miranukduhetharruarkurrë. (3) Tëvegjlithidheshinpërjetëngagëzimi.

b) përemrapronorëtemërzuar:Iminukbërizhurmë, ytinuk la dygurëbashkë.

c) dëftorëtemërzuar: Tëtillanukgjendenlehtë.

ç)përemri i pacaktuartjetër: (1) Tjetriakishtethënëpothuajsehapur.(2) Tëtjetërnuk i dininrezultatet e fituara.

d) numëror i emërzuar: Dhjetaduhetfituar me mund e ndershmëri.

dh) çdopjesëtjetër e emërzuar: (1)Psejambeti pa përgjigje. (2) Dhe-jaështëlidhëz. (3) A-jaështëzanore. (4) Lamtumira e sajëmëjhonteendenëvesh.

V. E shprehur me togfjalësh:

a) **përemërdëftor**ky, *kjo, ai, ajo* + **emërtëpashquar**: (1) Kjoelitës'kishtetëbënte me ta. (2) U deshtëndodhte ajogjë e tmerrshmeqënjerëzittëreagonin.

b) **përemërpronor** + **emërfarefisnie**: (1) Ytbirs'ubëmë i gjallë. (2) Imvëllapunonnëspital.

c) **përemërpyetës**cili, *cila, ç'* + **emër**: (1) Ciliburrë i dilteatijpërpara? (2) Ç'emirëtësollikëtu?

ç) -**përemër i pacaktuar**çdo, *ndonjë, ca, disa*etj. o**senumërorë** + **emër**: (1) Çdoshtetnëbotë e do lirinë. (2) Nëgjysmerrësirëdukejndonjëkalimtar i vonuar. (3) Ca retëpalëvizshmedukeshinnëhorizont. (4) Dyburrangritëndorën.

-**përemër i pacaktuar***njëfarë, gjithfarë, lloj-lloj*dhe**përemërpyetës**çfarë+
*njëemërtëpashquar***nërasënrjedhore**: (1) Gjithfarëgjërash i shkuannëmendje. (2) Dëgjoheshinlloj-llojzhurmash.(3) Arti e merrte me mend çfarënjërezish do tëvininaty.

- **ndërtimetëtilla**: (1) Njëvarggjëmimeshtronditënkatundetpërreth.
(2) Njëtufërosashfluturoninsitëmpira. (3) Njëvalëturpikaploifytyrat e tëpranishmëve.

Nëfunktontëkryefjalësmundtëpërdoretëdhenjë**togfjalësh i qëndrueshëm**qëemërton vend (emërtimrtgjeografike), ngjarjehistorike, institucion, vepërartistike a shkencoretj.:

(1) Mali i Gjarpringrihej i zymtë e i frikshëmbikokattona. (2) Teatri i Operasshfaqinjëvepërtënjëkompozitorirus. (3) "Lulet e sëkeqes"ështënjëvepër e artit modern.